

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň Mgr. Daniely Zemanové a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci **žalobce: P. Č.,** proti **žalované: Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutím žalované ze dne 5. 4. 2012, č. j. 1023/12, č. j. 1032/12, č. j. 1033/12, č. j. 1028/12, č. j. 1025/12 a č. j. 1024/12, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 8. 2013, č. j. 10 A 8/2013 - 34,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků.

Městský soud v napadeném usnesení konstatoval, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel byl v řízeních před městským soudem opakovaně od soudních poplatků osvobozován pro svou nemajetnost. Městský soud o stěžovatelově nemajetnosti nepochyboval ani v nynější věci, i když žádost o osvobození od soudních poplatků podložil neúplnými údaji, z nichž nevyplynula přesná výše jeho příjmů ani výdajů, některé údaje přitom vzbuzovaly pochybnosti o tom, zda svoji žádost myslí vážně („*způsobilost zcizovat*“ či „*úvěrová bonita*: - 2“).

Městský soud však shledal jiný důvod, pro který nebylo stěžovateli možno přiznat osvobození od soudních poplatků. Tímto důvodem byl šikanózní výkon práva. Městský soud odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22, které se týkalo věci nynějšího stěžovatele a z nějž městský soud citoval tuto část: „*Z celkové aktivity stěžovatele je evidentní, že jde z hlediska počtu návrhů o kverulanta, který soudům*

směřuje své žádosti nikoliv proto, aby bylo rozhodnuto o věci, ale proto, aby bylo nějak rozhodnuto. Stěžovatel se veškerou svou činností snaží dosáhnout toho, aby maximalizoval počet soudních rozhodnutí. Pravděpodobně v důsledku nadbytku volného času tímto svérázným způsobem hledá únik právě v komunikaci se soudy. Soudy včetně soudů správních jsou však povolány k ochraně práv, nikoliv k tvorbě zcela zbytečných rozhodnutí, která již zjevně nikoho ochránit nemohou, neboť zde o žádnou ochranu práv nejde.“

Závěru o šikanózním výkonu práva dle městského soudu nasvědčuje nejen způsob, jakým stěžovatel přistoupil ke sdělování svých poměrů pro účely žádosti o osvobození od soudních poplatků, ale i způsob, jakým stěžovatel vedl tento a obdobné spory. Žaloba před městským soudem se odvíjela od žádosti stěžovatele o určení advokáta k podání ústavní stížnosti proti celkem šesti soudním rozhodnutím. S výjimkou usnesení Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 3 Aps 1/2011 se přitom jednalo o věci, jejichž předmětem byla rozhodnutí žalované o určení, resp. neurčení advokáta stěžovateli k poskytnutí bezplatné právní služby. Stěžovatel se tedy domáhal určení advokáta ve věci určení jiného advokáta k poskytnutí právní služby.

Městský soud dále zdůraznil, že u stěžovatele evidoval 359 žalob, které z velké části napadaly rozhodnutí žalované, případně její nečinnost či nezákonný zásah, kterého se měla žalovaná dle stěžovatele dopustit. Zpravidla tyto spory vycházejí ze žádosti o bezplatnou právní službu podle § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), a mívají stereotypní průběh již od samého počátku. Stěžovatel požádá žalovanou o určení advokáta, ta mu ho určí. Stěžovatel však není ochoten přistoupit na podmínky stanovené v rozhodnutí, případně nehodlá s advokátem spolupracovat a dává najevo své nevalné mínění o úrovni přiděleného advokáta. Advokát pak požádá žalovanou o zrušení určení a ta mu vyhoví. Následuje žaloba a stěžovatel ve věci podává návrhy na určení lhůty k provedení procesního úkonu, navzdory poučení opakovaně soud upozorňuje na nesprávné uvedení sídla žalované a domáhá se opravy zřejmých nesprávností. Na základě názoru opakovaně uplatňuje námitky místní nepřislušnosti soudu, zpochybňuje doručení písemností, které prokazatelně obdržel. Stěžovatel nesouhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, takže je soud jednání povinen nařídít. Stěžovatel se však na ně nedostaví s odůvodněním, že mu jeho poměry neumožňují cestu do Prahy.

Městský soud tak uzavřel, že samotný počet stěžovatelových sporů ještě nesvědčí o tom, že jeho žaloby jsou samoučelné, podstatné pro závěr, že stěžovatel vede spory pro vedení sporu, však bylo zhodnocení, jaké spory stěžovatel vede a jak v jejich rámci postupuje. Městský soud tak zhodnotil, že dané okolnosti mu dovolují odchýlit se od své dřívější praxe, kdy stěžovateli osvobození od soudních poplatků přiznával.

II. Obsah kasační stížnosti

Zmíněné usnesení městského soudu napadl stěžovatel kasační stížností, v níž vyjádřil nesouhlas s postupem městského soudu. Dle stěžovatele procesní řád, kterým je soud vázán, dovoluje odepřít osvobození od soudních poplatků přes nedostatek prostředků jen tehdy, je-li žaloba zjevně neúspěšná. Městský soud však za důvod neosvobození označil povahu sporů, které stěžovatel vede. Dle stěžovatele obdobná čestná prohlášení, jaká měl k dispozici městský soud, byla pro Krajský soud v Pardubicích právně významná pro hodnocení jeho

pokračování

poměrů. Stěžovatel dále v kasační stížnosti uvedl své další výhrady, jimiž se snažil zvrátit napadené usnesení městského soudu.

III. Vyjádření žalované

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

IV. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu o neosvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Zdejší soud shledal, že napadené usnesení městského soudu v přijatelné míře objasnilo, že povaha sporu vedeného před městským soudem nesla ze strany stěžovatele znaky svévolného vedení „sporu pro spor“. Z tohoto důvodu je přitom v případě, že je takový postup okolnostmi konkrétní věci řádně odůvodněn, důvodné nepřiznat osvobození od soudních poplatků.

Při dané úvaze lze vyjít ze stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 - 12).

Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Stěžovatel se tedy mylí, pokud tvrdí, že odepřít osvobození od soudních poplatků lze jen z důvodu zjevné neúspěšnosti žaloby.

Zdejší soud při komplexním zhodnocení mohl přisvědčit závěru městského soudu o šikanózním výkonu práva ze strany stěžovatele. Vedle velkého počtu sporů, které stěžovatel vede (městský soud počet stěžovatelových žalob vyčíslil na 359, u zdejšího soudu je evidováno přes 800 stěžovatelových věcí, z toho jen za letošní rok přes 200), což by samo o sobě nemohlo odůvodnit neosvobození od soudního poplatku, takový závěr odůvodňuje i postup stěžovatele v nynější věci. Nejvyšší správní soud se ztotožnil s dílčím závěrem městského soudu, že o skutečnosti, že stěžovatel je veden z valné části snahou vést spor pro spor, svědčí jeho postup v nynější věci, který je patrný i z dalších obdobných sporů a který spočívá v úmyslném podání žaloby u místně nepřislušného soudu či namítání místní nepřislušnost. Stěžovatel musí být dozajista obeznámen s tím, který soud je v takových věcech místně příslušný. O místní příslušnosti městského soudu v obdobných věcech, kde jako žalovaná vystupuje Česká advokátní komora, totiž ve věci stěžovatele bylo rozhodnuto např. v rozsudcích zdejšího soudu ze dne 5. 1. 2012, č. j. 2 As 141/2011 - 27, 15. 2. 2012, č. j. 6 As 15/2011 - 143, či ze dne 20. 4. 2012, č. j. 2 As 117/2011 - 106. Zmíněné rozsudky zdejšího soudu byly přitom vydány před podáním žaloby v nynější věci. O tom, že ani v nynější věci stěžovatel nevybočil z popsaneho způsobu vedení sporu, svědčí to, že žalobu podal k místně nepřislušnému Krajskému soudu v Hradci Králové, který byl nucen věc postoupit usnesením ze dne 30. 11. 2012, č. j. 30 A 47/2012 - 13, proti němuž inicioval řízení o kasační stížnosti zakončené usnesením zdejšího soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 2 As 3/2013 - 41.

Přisvědčit bylo možno městskému soudu v jeho pochybách, zda stěžovatel myslí vážně všechny části své žádosti o osvobození od soudních poplatků. Pakliže stěžovatel v takové žádosti při popisu své majetkové situace uvedl: „*způsobilost zcizovat: nenarušená*“ či „*úvěrová bonita: -2*“, jsou namísto pochybnosti o vážnosti takto podané žádosti. Jakkoli stěžovateli muselo být jasné, že takovou jeho žádost v nynější věci datovanou dnem 28. 1. 2013, minimálně v citovaných částech, lze hodnotit jako nevážně míněnou a šikanózní (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22), i přesto ji v nezměněné formě zaslal městskému soudu. I tato skutečnost podporuje závěr, že

pokračování

stěžovateli nejde o ochranu svých práv, ale především o vedení sporu, jak zdejší soud popsál v právě odkazovaném usnesení.

Nejvyšší správní soud se ztotožnil i s hodnocením městského soudu, že v nynější věci se jednalo o žalobu proti několika rozhodnutím žalované o určení advokáta pro jiné spory o určení advokáta. Opětovně takový postup nese známky vedení sporu pro spor, čemuž v dané věci nasvědčuje seriozita postupu žalobce, který najednou napadá vícero obdobných rozhodnutí.

Již na základě těchto úvah lze aprobovat závěr městského soudu o šikanózním výkonu práva.

Městský soud sice ještě poukázal na to, že ve sporech se žalovanou týkajících se určení advokáta je žalovanou stěžovateli zpravidla určen advokát k poskytnutí právní služby, posléze pak k podnětu určeného advokáta žalovaná zruší určení advokáta pro postup stěžovatele, k danému je však nutno konstatovat, že v nynějším případě nejde o přesně tento průběh věci před žalovanou, jelikož ta v nynější věci rovnou zamítla stěžovatelovu žádost o určení advokáta z důvodu nesplnění podmínek dle § 18 odst. 3 zákona o advokacii, tj. neprokázání příjmových a majetkových poměrů, které by takové určení odůvodňovaly. Poukaz městského soudu na určení advokáta a následné zrušení určení pro důvody na straně stěžovatele tak lze vnímat jako ilustraci širších souvislostí postupu stěžovatele a jen jako podpůrný argument pro závěr o šikanózním výkonu práva, který však obстоjí již na základě předešlých úvah městského soudu.

Nejvyšší správní soud dále poznamenává, že městský soud řádně objasnil, proč šikanózní výkon práva ze strany stěžovatele odůvodnil odklon od rozhodovací praxe městského soudu, kdy bylo stěžovateli osvobození od soudních poplatků přiznáno. Odůvodnění městského soudu bylo věcně i argumentačně podloženo, za takových podmínek bylo přitom možno odklon od minulé rozhodovací praxe na úrovni krajských soudů aprobovat.

K dalším tvrzením stěžovatelem uplatněným v kasační stížnosti zdejší soud konstatuje, že šlo dílem o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat stěžovatelovy projednatelné námitky proti napadenému usnesení městského soudu, dílem šlo o vyjádření stěžovatelových názorů na povinnosti účastníka řízení bez úzké vazby k předmětu nynějšího řízení před zdejším soudem. Pokud stěžovatel dále tvrdil, že městský soud ignoroval jeho e-mailovou námitku místní nepřislušnosti (č. l. 26 spisu městského soudu), je nutno uvést, že dle své povahy šlo o kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové proti postoupení věci, o níž bylo rozhodnuto usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 2 As 3/2013 - 41.

Konečně zdejší soud uvádí, že stěžovatelovou námitkou podjatosti směřující proti všem soudcům prvního, druhého, třetího a šestého senátu zdejšího soudu nebylo třeba se jakkoli zabývat. Důvodem je skutečnost, že o nynější kasační stížnosti rozhodoval devátý senát, jehož se stěžovatelem namítaná podjatost netýkala.

V. Závěr a náklady řízení

Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterých nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, která by jinak měla právo na náhradu nákladů řízení, nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. září 2013

JUDr. Radan Malík
předseda senátu